

Die voorkoms van ergot in raaigras

Raaigras is lank reeds bekend as 'n probleemmonkruid in die Wes-Kaap. Uitgroeisels daarop is as die swam ergot geïdentifiseer wat tot vergiftiging van vee en selfs mense kan lei.

Hestia Nienaber

LNR-KLEINGRAAN, BETHLEHEM

RAAIGRAS (*LOLIUM SPP.*) IS 'n problematiese grasonkruid wat oorspronklik net in die Wes-Kaap aangetref is. Gedurende die afgelope jare het dit egter na verskeie ander provinsies versprei. Raaigras kom in verskeie gewasse, wingerde en boorde voor.

Raaigras kom in groot hoeveelhede in kleingraan voor en omdat dit weerstandbiedend is teen verskeie onkuiddoders, is die onkruid in staat om massas saad in die saadbank te stort, wat in die volgende seisoen tot groter hoeveelhede raaigrasplante lei.

Gedurende 'n opname oor raaigras in die Wes-Kaap is verskeie raaigrasplante waargeneem wat swart "uitgroeisels" op die are het. Wat opvallend was, was dat dit lokaliteit-gebonde was en dat nie alle raaigrasmonsters hierdie "uitgroeisels" gehad het nie. By nadere ondersoek en na raadpleging met ander navorsers, is vasgestel dat die "uitgroeisels" as ergot bekend staan.

Wat is ergot?

Ergot (*Claviceps purpurea*) is 'n swam wat op die are van rog en verwante graan en weidingsgewasse voorkom. Indien van die ergot- besmette graan of sade ingeneem word, kan dit tot ergotisme in mense lei, asook by ander soogdiere. Ergotisme kom egter net voor na langtermyn-blootstelling aan ergot-vergiftiging.

Die eerste uitbraak van ergotisme in beeste in Suid-Afrika is in die laat 1980's

gerapporteer. Dit is in die Wes-Kaap aangeteken toe wilde raaigras, besmet met *C. purpurea*, in beesvoer voorgekom het (Claassen, 1995; Schneider *et al.*, 1996).

Ergotisme kan voorkom as stuiptrekkings of gangreen. Stuiptrekkings kan insluit epileptiese aanvalle, spasmas, diarree, psigose, naarheid en braking. Die gangreen is as gevolg van sametrekking van die are, wat die bloedvloei na ledemate verminder, veral by die vingers en tone.

Ergot kom meestal op spesies voor wat uitkruis, soos rog, tritikale, koring en gars. Ergot-infeksies kan 'n afname in die opbrengs en kwaliteit van graan en hooi veroorsaak. Die voorkoms van ergot kan gekoppel word aan koel, nat weer wat gedurende graan se blomproses van voorkom.

Beheer

Ergot- besmette lande moet diep geploeg word, omdat ergot nie kan ontkiem indien dit dieper as 5 cm begrawe word nie. Dit voorkom dat spore in die lug kan versprei. Gewasrotasie met nievatbare gewasse kan ook help om die ergot te beheer, aangesien ergot-spore net een jaar oorleef.

Samevatting

Hoewel ergot tans net in sommige gebiede voorkom, is dit belangrik om kennis te neem van die voorkoms daarvan, veral waar gebaal word en raaigras in die hooi kan beland. Ergot-vergiftiging is tans nie 'n probleem by mense nie, maar daar moet tog gewaak word teen die toename van ergot in kleingraanlande.

Normale raaigras-aar.

Raaigras-aar met ergot.

Verwysings

- CLAASSEN, J. 1995. Koeie vrek van eeu-eue gif. Landbouweekblad 897: 38-39.
- SCHNEIDER, D.J., MILES, C.O., GARTHWAITE, I., VAN HALDEREN, A, WESSELS, J.C. & LA TEGAN, H.J. 1996. First report of field outbreaks of ergot-alkaloid toxicity in South Africa. Onderstepoort Journal of Veterinary Research 63: 97-108. ♡